नजबुननिशा खान
पोखरा

मेरा सम्पुर्ण साथीभाइ दिदीबहिनीहरुमा मेरो नमस्कार छ एक साथी भन्दा पनि म तपाईहरु सबैलाई दिदीबहिनीको रुपमा हेर्न सक्छु । म तपाईहरू सबैलाई देखेर धेरै खुसी छु। मेरो नाम नाज हो मेरो पूरा नाम **नजबुन निशा खान** हो। मसँग ऐतिहासिक, आसन्न, वा वर्तमानको बारेमा कुरा गर्नको लागि केहि छैन तर पनि यहाँ पोखरामा हुनु र मुस्लिम समुदायकी केटी भएकोले मलाई मेरा केही शब्दहरू सबैसँग साझा गर्न बाध्य तुल्याएको छ। शबनम म्याडम, जुना म्याडम र सबैसँग थोरै काम गर्नु भन्दा पनि आफ्नो बाटोमा हिँडेर काम गर्नु र मलाई परिवारको एक हिस्साको रूपमा परिचय दिनु, नाज दीको रूपमा मेरो लागि धेरै खुशीको क्षण हो।

म विसं २०२५-१६ मा माघ महिनामा जन्मेको हुँ। म एक साधारण मुस्लिम परिवारबाट हुँ; म पोखरा, गण्डकी आञ्चल-१३ को हुँ जहाँ मुस्लिम समुदायको बाक्लो बसोबास छ । नेपालमा, धेरै केटीहरू शिक्षाबाट वञ्चित छन्, र विशेष गरी मुस्लिम समुदायमा, केटीहरूको शिक्षाको मामलामा पहिले नै पिछडिएको विद्यालयमा जाने अवसर प्राप्त गर्न लगभग असम्भव छ।

मेरी आमाको नाम **रामजानी शा** र बुबाको नाम **सम्पुरदिन खान** हो। केहि भन्नु भन्दा पहिले म मेरी आमा र बुबाको इतिहासको बारेमा भन्न चाहन्छु किनभने तिनीहरूको इतिहास मेरो इतिहाससँग जोडिएको छ, मेरो बुबाको पहिलो विवाहबाट तीन छोरा र एक छोरी छन् र त्यसपछि उनले मेरी आमासँग पुन: विवाह गरे, – मेरी आमा हामी तीन छौं। छोरीहरू मात्र। छोरी मात्रै भए पनि सम्पत्तिको विवादमा तीनै छोराले सम्पत्तिको केही हिस्सा पाए तर आमाको छोरा नभएकाले केही पाएनन् ।

यो सबै पछि, मेरो आमा र बुबाले हातमा कुनै सम्पत्ति बिना, तीन छोरीहरु संग ठाउँ छोडे। उनीहरु नजिकैको पृथ्वीनारायण क्याम्पसमा **बबर** भन्ने ठाउँमा सरेका थिए । उनीहरूले आफ्नो सानो व्यवसाय सुरु गरे, हामीलाई हुर्काउन, जीविकोपार्जनको लागि सानो पसल। मेरो एउटा सानो बहिनी पनि छ, जब मेरी आमाले मलाई जन्म दिनुभयो, मेरा दुई बहिनीहरू एक अर्की आमाबाट र एक मेरी आमाबाट तिनीहरू दुवैको विवाह भइसकेको थियो। यसको मतलब मेरी आमाले हामीलाई अन्य बच्चाहरूको तुलनामा जीवनमा धेरै ढिलो गर्नुभएको थियो। मेरो आमा, बुबा, मेरी बहिनी र म एउटै घरमा बस्थ्यौं, उनीहरूले हाम्रा छोराहरूलाई सबै सम्पत्ति दिए, र उनीहरूले हामीलाई हुर्काउनको लागि सानो व्यवसाय चलाए।

त्यो समुदाय छोडेपछि छोरीहरूलाई विद्यालय पठाउने अवसर वा वातावरण मात्रै पाए । हामी श्री ब्रिदवासिनी माध्यमिका विद्यालयमा गयौं त्यतिबेला मुस्लिम समुदायका केटाकेटीहरू विद्यालय जाँदैनन् वा पढ्दैनन् भन्ने थाहा थिएन । समाजबाट टाढै बसेर पढाइलाई अगाडि बढाएँ । म सात कक्षामा पढ्दा सधैं हरेक परीक्षामा प्रथम हुने गर्थे, त्यसको एउटा कारण मेरो आमाबुवाले मेरो पढाइ रोक्नुभएन । मेरो पढाइ जारी थियो र म कक्षा १० मा हुँदा मेरी बहिनी सात कक्षामा थिइन्। धेरैजसो आफन्त, साथीभाइले यो समुदायमा पढेको एउटै छोरा नभएको बेला किन पढाइ दिएर विद्यालय पठाउने भनेर सोध्ने गर्थे । तिनीहरुलाई किन यति धेरै सिकाउदैछौ ? उनीहरुको बिहे कहाँ गर्ने ? यी सबै प्रकारका प्रश्नहरू सोधेर, सबैले मेरो आमाबुवालाई धेरै कराउg] गर्थे। त्यतिबेला मलाई थाहा भएन, किन यसरी बोल्दैछन्, पढाइमा अब्बल भएर पनि किन मेरो आमाबुवालाई कराउछन, यी सबै प्रश्न सोध्छन् । मामा भेट्दा, कोही-कोही आफन्त भेट्दा आमाबुवालाई गाली गर्थे, 'ओहो, छोरीहरूलाई किन पढाउनुहुन्छ ? स्कर्ट

लगाएर स्कुल जान्छन् । यस शताब्दीमा हाम्रा छोरीहरूलाई अशिक्षित छाड्न मिल्दैन भनी जवाफ दिनुहुन्थ्यो, उनीहरूले हाम्रो पढाइलाई निरन्तरता दिनुहुन्थ्यो । साथै, हामी पनि अध्ययन ग{दै गयेउ .

तर, जब त्यो समय आउँछ, हाम्रो समुदायमा 14 भन्दा कम 20 सबैले विवाह गर्थे, उनीहरूले सकेसम्म चाँडो कम उमेरको विवाहलाई प्राथमिकता दिए। आजकल धेरै कम छ तर त्यो बेला छ–सात कक्षामा सबै साथीको बिहे भैसकेको थियो । जब मेरो आमा, बुबाले हामीलाई पढाउनुहुन्छ मानीसहरु सोध्ने गर्थे- यी शिक्षित केटीलाई कहाँ बिहे गर्ने ? तैंले पनि उनीहरूलाई किन पढाइरहनुभएको छ ? तैपनि, मेरी बहिनी र म पढ्थ्यौं म कक्षा १० मा हुँदा मेरी बहिनी सातौं कक्षामा थिइन्। आमा बुवाले मलाई पढेको देख्नुभयो बहिनीको पढाइ आमा बाबाले मैले पढेको र मेरो पि्ढाले मेरो बहिनी को पढाइ बिचमै छुटई दिनुभो .अनि मैले मत्रै पढे र २०४४ सालमा एसएलसी दिएँ र त्यसबेला त्यो क्रम्मा त्येहा पनि कस्तो भयो भने पन्ध्र, सोह्र वर्षको उमेरमा, कसैले केही भन्यो भने पनि नबुझेको बेला, अहिले आयेर बल्ल यो भनेको येस्तो हुदो रहेछ भनेर बुझ्ने भयो अब बुझैं ।

त्यतिबेला मेरो बाआमा लाई बहिनीका लागि समुदायबाट विवाहको प्रस्ताव आउँथ्यो अब अर्को समुदयेमा दिने कुरा भयेन अन्तरजातिये बिवहा को चलन थियेन . के भयो भने त्यो पढेको छोरी होइन नपढेको छोरी चाहि बिवहा गर्नु पर्यो भन्ने मामाहरुले, मामाहरु आउने सबै आउने किन अब यो चाही लाइ रखेर बहीनिलाइ दिनु भयेनना अब त्यो पढेको मान्छे अब हम्रो समुदये्मा घमण्डि हुन्छन तिम्री छोरि दश-दश पढेको हम्रो छोरहरु नपढेका लाइ दिदैनौ अथवा बिवहा गर्ने कुरा पनि भयेन त्यै भन्ने बहिनीको लगि

चार-पाचँ टौ बाट कुरा आउने मेरो लगी सबैले यस्तो खाल्को धारणा बिचर राख़न थाले

यो समुदाय बा्ट यो पढेको छ बिग्रेको छ कि के हो पढेको सधेत हुदैनन् अनि मेरो बा आमा लाइ एक्दम टेन्सन भयो हम्लेत बेकार पढयछौ छोरी ळाई येत्रो पढ्छ, रम्रो पढछ पढाही छुटउन पनी मीलेन बेकार पढयेछौ, सबैले येस्तो भन्छन. भनेर एक दम चीन्ता गर्न थाले उनिहरुले तर मैले भने येस्तो भनेर हुदैन पढनु पर्छ कक्षा

मलाइ कलेज पढ्ने इछ्या छ म कलेज सम्म पढ्छु बहीनी को बिवहा गरिदिनुस त्येइपनि उनिहरुले दिदि लै रखेर बहिनी ळाई कसरी बिवहा गर्ने भने त्यो मेरो बिवहfको करण ले गर्द बिचरf बहिनी पढ्न पनी पाइनन्.

मेरो बहिनीले त्येति सात कक्षा पढि टेन्सन हुदो रहेच बधि पढेयेर भन्ने कुरा तिर गये झन बाउ-आमा

तेस्पछी आयेर तेस्तै भयो ४४ साल मा मैले यस यल सी दिये यस यल सी दियेपछी पास पनि भये तेतिखेरा तेस्तो दुःखत केहिपनि लागेको थियेन मैले मेरो बिवह नहुनु पनध्र शोर-बर्षको उमेर सम्म बिवाहनै हुदैन भन्ने सोच्ने कुरा आयेन तर बा-आमाले भने धैरै सोच्न थाले होइन पढने होइन छोरी भन्द भन्दै मैले पनि के भने- एकत म बिवहा नै गर्दिन अब बहिनी को लगी मैले बिवहा गर्नु पर्छ भने म पढेपछी बिवहा गर्छु भने .

कुरा गर्दा गर्दा मैले प्रिथिव्हि नारायन कलेज मा भर्ना गरे मानबिकिमा भर्ना गरेपचि मैले स्कुल पनि पढाउन थाले एउट स्कुलमा नीलगीरी भन्ने स्कुल थीयो त्येस स्कुल्मf दिउँसो म पढाउन र बिहनमा पढ्न थाले . त्येसक्रम्मा एक बर्ष गयो. ४५ साल आए पछि पुर्ण बहिनी को लगी पनि तिम्ले बिवहा गर्नुपर्छ .बहिनी को लगी येती धैरै रिश्ता आऊदापनी तिम्रो बिवहा नगर्नाले बहिनीको बिवह नै गर्न पाइयेन बहिनीको कति राम्रो राम्रो

ठाउँ बाट माग्न आए बहिनी लाइ बिवहा गरेर दिन पाएन तिम्ले गर्दा खेरी भनेर मलाइ त्येस्तो किसिमको कुरा आयो . आयेछी के भयो भने तनँहु जिल्ला बाट थप्रे गाउँ त्येति बेला सम्म हम्रो गाउँ बाट त कसैले, हम्रो यो कास्कि जिल्लाको मुस्लिम समुदाये बाट पहिलो स ल सी देको महिला भनेको मनै हो . म भन्दा पहिला दुइ जना दाइहरुले स ल सी देको उँहा मेरो काइला बाको छोराहरु थीए . मेरो आफ्नो हाड-नाता मा पर्ने काइला बाका छोराहरु दुइ जानाले यस ल सी दीए । तार माहीलामा मानै हो फसट मा स ल सी देको ।

अब झन चाडबाड इषट-मीत्र हुदा खेरी झन् मेरो बा-आमा लाइत् झन ऐ छोरीहरु किन पाढाएको ? भनेर नारामरो सीत भनने । उनिहरु लाइत झन मान्छेहरु भयेको ठऊँमा जानै चाड्बाड्मा पनी जानै मन् नलाग्ने भयो यो कारण्ले गर्दा पनि मैले बिवाह गर्नु पर्ने । भयो त्य्स्पछि आयेर के भयो तनहुँ जिल्ला बाट हाल मेरो श्रीमान वहा येहाँ पी.येन क्यम्पस्मा पढ्दै हुनुहुन्थयो र वहाले बी.एड गर्दै हुनुहुन्थ्यो तनहुँ जिल्ला बाट, तनहुँ जिल्ला बाट थप्रे गाबीस, बाट बी.एड गर्दै हुनुहुन्थ्यो र अब मैले के गर्ने मैले बिवह नै गर्नु परेपर्छ भने मेरो इछ्या त पहिला पढेर बिवह गर्ने थियो बहिनी छ बहिनी लै बिवह गर्नु पर्यो बा-आमा लाइ धेरै ड्चर भो भने पछी ल ठिकै छ नी भनेर मैले फर्स्ट येअर सकेर सेकेन्ड येअर पढ्ने बेलमा वहा मेरो बाबा लइ भनेकि वहा तनहुँ जिल्ला बाट एक जना पढदै हुनुहुन्छ आफ्नै समुदयेको अब आफ्नै समुदये बाट अरु समुदायेमा बिवहा गर्नुपनि भयेन । अब हम्रो समुदयेबाट जात मीलने वाहा हुनु हुन्छ वहा लाइ कुर गर्नुहोस त । त्येस्तो गाउँ भयेर केहि हुदैन बरु म गाउँ गएर बस्न चाहन्छु तर म पढ्केै मन्छे सग बिवहा गर्छु भनेपछि मेरो बाबा ले वहा लाइ बोलायेर कुरा गर्नुभो तिमि अब वा तनहुँ जिल्ला बाट पढ्न आयेको अब पढदैछौ भने

ठैकै छ अब येसरि छोरि लाइ बिवहा गर्ने घर्मा कस्तोछ कुरा गर तिम्रो र्घरमा भनेर कुरा पठाउनु भयो । अब केटीकै थर्फबाट कुरा गयो भन्नुपर्यो है अनि कुर पठा उनुभयो । कुर गरेपछि वहाले पनि घरमा कुरा गरेर अनि वहा को दाइ वहा भयेर आउनु भयो अनि आयेर ठिकै छ, अब हमी गाउँको मान्छे धुन-धान्ले बिवहा गर्न सक्दैनौ साधरण बिवहा गर्छौ तनि भने ल ठिकै छ भने । तेस्पछि २०४५ साल बैशाख़को २१ गते मेरो सानो आफ्नै परीवार मात्र बसेर बीवाह भयो ।

बीवाह भयेपछि फेरि मेरो श्रीमान बाहीर जानु खोज्नु भयो र वहा उता कतार तिर जानु भयो । वहाले मलाइ पढने, पढाउने र म आफै दीउसो पढाउने र बिहनीमा पढछु अ ठिकै छ तपैको इछ्या नपढ भन्नु हुन्छ भने पनी म गाउँ मा छिस्स गएरै बस्छु । अब कति अर्कालाइ टेन्सन दिने आमा-बा लैत येत्रो टेन्सन दिये अब तपाइ लाइ पनी किन टेन्सन्दिने, भन्दा खेरी वहा ले बिचरा आफुपनि पढेको भयेरै पानी होला मलाइ वहाले धेरै सहयोग गरनु भयो । ठीकछ तीमी येताइ बसर स्कुल पाढाउ, स्कुल पनी पाढाइ राखेकै पढाइ छौ पढ-पढाउ भनु भयो र वाहाले तेस्पछिको सपोर्ट वहाले गर्नुभयो र वहाले मलाइ तेति एक्सेप्ट गरेर येहा बसेर पढने पढउने बतबरण दिए पछी मेरो मेरो बाबा धेरै ख़ुसि हुनु भयो धेरै ख़ुसी । उनि हरुलाइ मनोबल बड्र्यो अ मैले सोचेजस्तो मन्छेले जस्तो सोच्यो जस्तो ख़ल्को इच्या रख़्यो त्यो जसरी पनी पुरा हुदो रहेछ कसैले ए तेरो छोरी का लगेर पढाउछस ? का लगेर के गर्नका लगी पढाको ? भनेर म सानो छदा देख़ि सुन्दै- सुन्दै आको तर त्यो बेला एउटा समाधान नीस्कियोनित एउटा सलुसन त निस्क्यो होइन ? त्यो एउटा **धुन** सम्स्यत होइन तर समाजमा सम्स्या भयो के? म त समाजलैनै सम्स्या भयो मेरो मइती, आमा-बाउ, मामा-ममेरी लाइ त्यो पढकी छोरी, कीन पढयेको ? पढयेर

कालने होला ? कल्लाइ दिनेहोल तैले छोरी भन्न थलेपछी मलाइ मनै सम्स्या भयेकी भनेर तेतातीरपो टेन्सन हुनलग्यो. जब मैले

मेरो श्रीमान को नाम आइब खान हो । वहाले वहा सग बीवहा भयपछी वहाले धेरै सापोट गारनुभो धेरै सापोटर. मालाइ पाढनुको लागी तीमी जाती पढछै पढ म केहि भनदिना भन्नु भयो .र म पढ्न थाले म पढ्थे-पढ्थे गर्थे ख़सै बहिरको बाताबरण तेती थाहा पनी थीयेन के भैइ रख़ेको छ कसो भै राख़ेको छ बरु तेति ख़ेर जब मेरो यस.यल.सी दियेपछि थाहा भयेको होके मेरो समुदायेमा कोइ पनीनपढेका रहेछन भन्ने कुरा । तेति ख़ेरा सम्म पढछन पढेछैनन को का छन भन्ने तेती ख़ेरा सम्म थहा नाइ क्या साधारण स्कुल गयेछ आयेछ तेसपछी मलाइ मैलेत ओहो मैलेत पढेछु अब नीरन्तर लग्नु पर्छ बल्ल तेतिख़ेर सोचेको मैलेत ।

तेस पछी आयेर मैले त्यो स्कुल्म सात बर्स जती पढये य म पढ्दै पनी गये पढ्दै पनी जादा तेइत होनि महीलाको जात को अब छोरि जन्मयो मेरो अ सेकेन्ड येअर ब्याये पछी छोरी पनी जन्मयो छोरी जन्मे पछी पढ्ने, पढाने, छोरी हेर्ने गर्दा दुइ बर्स जति ग्यप भयो पढाइमा अनि मैले फेरि म ५८ साल होइन ४८,४९,५० सालमा मैले फेरी अ उता जोइन गरे स्नातक म जोइन गरे स्नातक जोइन गरेर पढदै-पढौदै गर्दै गर्दा ख़ेरी त्येतिकै सधरण जिन्दगि आफु बिहन कलेज जऔ दिउँसो पढाउ. बेलुकी आए आफनै बाचा । आमा बाबा सगै बसे कीनभने मेरो आमा-बाबा को छोरा तहियेनन् भनदापानी फरक नपारने जसतो भइ सकेको थीयो । तीन वटा छोराहरु, मेरा तीनवटा दाइहारु पहीलेनै अश लीएर अलगै बसेका थिए । मेरा बालेत मेरी आमा हामी दुइ जाना छोरीहरु लीएर अलगै बसेपाछी त मेरो बा-आमा को छोरा छैन भनेर तेसतो खलको जीनदगी बीताइ रहेका थीयै। बहीनीको पनी मेरो लगतै बीवहा भयो । बहीनीको बिवहा येहि

समुदायमा भयो कीनकी बहीनी लाइत पैलेनै यैका मानछेहरु बीवाहा गर्ने भनेर मन परायेका थीये । नपढेको भयेर, पढाइ छुटाइ दीएका थीए । लगन शील बेसरी लगनशील मेहनति छ मेरो बहीनी । आनी बीवाहा भइ हालेको थीयो । तर म भने मेरो आमा- बाबा सगै बसे र आमा-बाबा सगै बसेर पढने-पढाउने, आमा-बाउ सग बसने गरे । श्रीमानको घरमा कहीले-कहीले आउने जाने । का टाढा थीयो हीडेर आउन-जाने मलाइत हीडेर जान दश धणटा लागछ । वा दमैली भनदा माथी गाउ¤ जानु परथयो । हीडने बानि नाइ तै भयर बर्षमा एकचोटी-दुइचोटी जानथे अम् तर परीवार गाउकै परीवार भए पनी वाहा परीवार धेरै समझदार हुनुहुनथयो । मेरो सासु-सासुरा, जेठाजुहारु सबैले मैले पढेको कै उनीहरुलाइ आपती पनी थीयन । म यहा बसेर पढने-पढाउने गदा खरी वहाहारुले धेरै सपोरट गनुभो । अ माया पनी गर्नुहुन्थियो गको बेलामा ठिकै छ मेरो बुहारी पढेको, छ पढ्छ-पढाउछ तिम्लाई वा बसन नलागे येही गाउमा पढाउछै भने पानि हामी येही गाउको स्कुलमा कुरा गरिदिन्छौ भन्नुहुन्थ्यो तर फेरी मैले पढनु पानी पर्थ्यो बच्चाहरु पढाउनु पानी पारथयो तयो कारणले म गाउमा त बसीन यही बसे । सपोट गरेका थीए सबैले ।

समाजमा भने मैले मेरो बाउ-आमाले जती खेपेनी यो के भनछ समाजले गरेको अलीकती तिरसकार जासतो मैले भहनदा मेरो बाउ-आमाले खेपेको । मेरो बा-आमाले सबैले कीन पढाएको छोरी भनेर मेरो बा-आमाले धेरै कराए, मामाहरु भेटदा पनी उ छोरी लाइ कलेज पडाइ भने, सकुल पढाइ भने उनीहरुले धेरै झेले । मैले भनदा पनी मेरो झेलने बेलामात जेहोस आफनो बीवाहा गरेको साथीनै पाइहाले जेहोस वाले सपोट गरेपाछि मलाइ कसैको कुराबाट दुखाइ पनी भयन ।

र २०५२ सालमा म आफनो सामुदायमा घर बनाये र यतै जगा पनी लीए । घर बनाएर बसे र समुदायमा आए पछी के रीइलाइज भयो र यो समुदायलाइ पनी के रीयलाइज भयो भने पढेका मानछे चाहिनदो रहेछ म फेरी यै सामुदायीक सकुलमा, यै गाउको सामुदायीक स्कुलमा पढाउन लागे। समुदयिक स्कुल थियो मौला ईस्लामिक समुदयिक समुदयिक स्कुल भन्ने छ जुन त्यो गाउको ठीक्क बिचमा छ स्कुल त्यो स्कुल पढाउन लगे अनी म सबै सँग मेरो बोलिचली म पहिला त यहाँ घुल्मिल भएतापनि अब यो कारण्ले गर्दा पनि पहिला यहाँका मान्छेले मेरो धेरै ब्यक बैटिङ गर्ट्ये फलनी पढेको छरे, घम्न्डी छरे, एस्ती छरे भन्थे तर जब म एही आए एहिको समुदयिक स्कुल पढये साझ बिहान यहाँक बच्चाहरुलाई कुनै बच्चाहरुलाई मैले टिउसन पनो पढाये बेलुकिमा अनौपक्षरिक शिक्षा चिल्ड्रेन नेपाल भन्ने अनुपाचरिक शिक्षा बाट यहाँका सडक बाल बालिका ल्ऐ पनि मैले ५०,६० जना लाई ५ ब्रष पढाये त्यो सबै हेरेर त्यो सबै सँग घुल्मिल भय्रको देखेपची बल्ला यहाँका समुदाएका मान्छे हामीले ज् सोछेका थियौ होइन रहेछ नाज्रुम व्हनेको त हामीलैपनी सहयोग गर्ने खल्को मान्छे रहेछ सबैले राम्रो किसिमको ब्यबहार गर्न थाले सबैले एक किसिमको म संग उनिहरु बोल्दा खेरी बोलाई पनि बल्ल राम्रो पनि भयो र कहिलेकाही काम पऱ्यो भनेपनी ल के गर्ने होला भनेर आउन थायो सल्लाह गर्न थाले म सँग मैले बल्ल उनिहरुको पनि सपोर्ट पाये .

अब ऐले भन्दा खेरी यहाँ समुदएमा बच्काहरु पनि पढाउन थालयो क् बल्ल तपाईंको २०५४,५५ साल बाट बल्ल यहाँका बच्चाहरु एस् ल् सि दिले खल्का हुन थाले भनेपची बल्ल तेस्बेला देखी बल्ल एस समुदएका बच्चाहरुले एस् ल् सि दिने पढ्ने अंम अहिलेत धेरै बच्चाहरु पढेका पनि छg .

अ +२ गर्नेहारु धैरै छन अहिलेको अवस्थामा हेर्दा खिरे तेती खेरा लग्भग ५४,५५ साल समा यहाँ पढाउने कुनै उसै पनि थिएनके तेइ माथिपनि छोरीहरुलाई पढौने भन्नेत ३,४ धैरै पढेको ४ sÔf ४ कच्या अनी बन्द अचेय पढ्न जने हुन्छ त्यो भन्दा बढी केइ गर्दैनन बह्ज्न्थे तर पनी अहिले धैरै जाना धैरै नानी हरु पढेकाचछन मेरो मेरो छोरा छोरीको उमेर्काले बल्ल एस्=ल्= सि= दिन थालेका छन पढन थालेकाछन अहिले खुशी लाग्छ. अहिले मलाई सबै यो गाउका सबैले मिस् भनेर चिन्चन्के हीहीही मैले नपढये पनि यो गाउका धैरै लाई लपढये पनि यो गाउका सबैले मिस् भनेर चिन्चन निजा मिस निजा मिस् भन्दा कसैले निजा म्यडम् भन्चन जमै जनले देख्दा पनि मेरो छोरा छोरीका उमेर्काहरु अरुपनी त्यो भन्दा स-सान त्यो व्हन्दा ठुला सबैले बाटोमा हिद्दा यताउता प्अनी धैरै रेस्पेक्ट गरेर भेट्छन् आफुलाई के के न पायो जस्तो लाग्छ. हा हा हा के के न प्अयो जस्तो लोअग्छ अनी त्यस्तो किसिम्ले मैले पढे.

मैले १३ बर्ष जती पढये १० बर्ष जती यू बर्ष उता ३ बर्ष अर्को बोर्डिङमा पढये अनी तेस्पची आएर ३ बर्षा यता समुदयिक स्कुलमा पढये तेसो गर्दा टोटल १३ बर्षा जती पढौने शिक्षा पेसमा मैले ब्येतित् गरे .अब फेरी मेर बच्चाहरु धैरै छन. मुस्लिम समुदायेमा बस्दा-बस्दा बच्चाहरु पनि धैरै भाईहाले, पढे पनि अब ४ वोता बच्चाहरु छन २ वटा, छोरी २ वटा छोराहरु छन .

अनी पछी उतिनै मेरो बाउ-मामा बच्चाहरु म सँगइ बसे पहिला म आमा-बाबा सँग बसे पछी बाट आमा-बाबा म सँग बसे के एस्तो किसिम्ले बसेकी खुसैनै थिए .मेर बाउ-आमा पछी गएर मैले ,हम्रो छोरी पढएउ एती गरेर आज आएर सबैले मिस्स्-मिस्स भन्छन मेरो छोरीलाई भनेर धैरै खुशी हुनुहुन्त्यो. अ पछी अहिलेत हुनु हुन्न बाबा-आमा अ हुनत दाइहरु भएपनी

मेरा बाउ- आमा लाई उनिहरुको ठौमा गएरबसनुपर्ने जरुरी भएन मैले मेरो बा-आमा लाई मलाई पढौनु भयो मलाई एत्रो शिक्षा दिनुभयो मइ सँग रख्छु भनेर मैले एही घर बनाये पनि एही लेर आएर एही राखे सबैजनाले पनी यहाँ एउटा के उदाहरण पनि जस्तो भने भन्दा खेरी, छोरी- छोरी पायेर कसैको बाउ-आमाले दु:ख पाउछन भन्ने पनि होइनरछ. छोरी पाउने यचओ भने बाउ-आमा नाज्मिन ज्अस्तो छोरी पाउने हो व्हने बाउ आमा छोरा नपग्र्पनी हुन्छ भन्चन के अब.

हो मलाई मेरो बाउ-आमा को आसिर्बाद लिएर राम्रो पनि छ मेरो बाउ-आमा अहिले म सँग नभएपनी मलाई धेरै गर्नु भयो मेरो लागि कत्ती संघर्श गर्नुभयो कत्तिजनाको कुरा सुन्नुभयो मेरो बाबा-आमाले तर अन्तिम्मा गएर मेरो बाबा-आमालाई मैले कसैको दैलोमा जानुपर्ने सम्पत्ती छैन भनेर कसैसँग हात थप्नु पर्ने अवस्था भएन मेरो बाबा-आमाको लागि र मेरो आमाले सानो मन गर्नुहुन्त्यो छोरा छैन छोरा नभएर म् ऐले दु:ख पौछु कि क्याहो मैले कागएर मैले का उस् गर्ने होला भनेर मेरो आमको मन धेरै सानो हुन्त्यो पहिले देखिनै मलाई दु:ख लाग्थियो कि हाम्रो दाजु भाई छैनन आफ्नै आमा बाट जन्मेका दाजु-भाइ छैनन .सम्प्पत्ती पनि अब अर्को दाजु-भाइहरुले पनि मायात नगरने होइनन आउछन केछ कसोछ भनेर सोध्चन तर जुन सम्पत्तिको महत्वो हुदोरहेछ बुढा-बुढी लाई त्यै सम्पत्ती नभये पछी मन सानो भयोनित उनिहरुलाई .र दुखित हुन्थे कही पछी गएर दु:ख पाउने होकी हम्ले कही गएर बेसरी खानै नपौने स्थिती आउनेहोकी छोरा छैनन कल्ले पाल्छ भनेर मन सानो त हुन्त्यो तर त्यो अवस्था मैले मेरो अल्ला ले साथ दिनु भो र म् ऐले वहाँहरुलाई पनि सँगइ राख्ने अवसर पाये .

तेस्मा मेरो श्रीमानको पनि धेरै ठुलो हातछ किन श्रीमान ले पनि बाउ-आमा भनेको तिम्रो बाउ-आमा र म् एरो बाउ-आमा उस्तै हुन मेरो उता एस् वटा दाजु-भाइ, श्रीमती एस् वटा दाजु-भाइहरु छन मेरा बाउ-आमा कुनै दाजु-भाइले पलेकाछन भने देखी तिम्रो बाउ-आमा हामी सँग बस्नु भनेको पनित बाउ-आमै हुन्न भन्नु भयो. र त मैले पनि राख्न पाए, राखन पाए गरेर अ अहिले जेहोस् अहिले या समुदयेमापनि भन्छन छोरी पाएर छोरी- छोरी कसैको छ भनेपनि खै छोरी पाएर फलनो को बाउ-आमले दु:ख पाएन्न क्यारे छोरी पाये पनि भन्ने भन्छन के भन्दाखेइ मन भित्र बाट कस्तो खुशी लागेर आउछ.

अ पछी अ २०६१ साल अंम मेरो यस्तै साधारणननै जिन्दगी कतै मेरो गाउ छोडेर कतै सँग कुनै लिन्क पनि थिएन आवात-जावात पनि काइ थिएन सिम्पल स्कुल आउने-जाने बाउ-आमा, छोरा- छोरि लाई हेर्ने तेतिमै सिमित थियो अनी ६१ साल अब तेस्ताइ ६१ सालमा उशा ब्रर्वा म्यदम यहाँको जिल्ला प्रशासन कार्यलएमा कर्यरत् वहाँले एक्जना पढेको हुनुहुन्चरे पढेको हुनुहुन्चरे वहाँलाई हम्ले हाम्रो कुनै कार्एक्रम्मा रखन पाये भनेर खोज्दै आउनु भोर ल येस्तो-येस्तो जाउ हामीसँग कार्येक्रम्हरु तपाईं पनी को कन्ट्याक राख्छौ तपाईं आउनु हुन्चकी हुन्न भन्दाखेरी आउछु नित् अ भने र तेती बेला तेही महिला प्रसिचेन मा वहाँ अधछे हुनुहुँदा रहेछ र वहाँले यो र-सिचेन कर्एसमिती भित्र राख्छौ र केही पर्‍यो भने फोन गर्छौ आउनु भन्नु भयो ल ठीक छ भने वहाँ हरुने नम्बरहरु लानु भयो तेस्पची बाट अहिले सम्मै   लाई अब एक दमै पोस्ट्मै काम नगरेपनी कर्येक्रम् भित्रै बसेको काम नगरेपनी कर्येसमिति भित्रै बसेर काम गरेकोछु अब वहाँहरुले पनि केइपर्‍यो भने बोलौनुहुन्छ. तेस्पची वा उशा बर्वा पछी जुनउ गुरुङ बस्नु भयो अ तेस पछी सप्ला पाण्डे बस्नुभयो तेस्पची सब्नम शर्मा

बस्नुभयो सबैकी अध्चेतामा काल मैले अ कार्येसमितिमा रहेर काम गरे अब काही केही घत्ना भयो भने वहाँहरुले पनि बोलाउनु हुन्छ अनी उनीहरु संग भेट भएर येसरि जान पाउदा खेरी त्यस्तो बाहिर- बाहिर पनि एसो घट्नाहरुमा यता-उता को काम्मा यता-उता येस्तो छ भनेर जान पाउदा बहिर बाट बुझेको मैले पनि तेती खेरा बाट पनि हो. तेतिखेरा बाट घुल्मिल हुन पाये अनी बल्ल अत्मा सन्तुस्टि पनि अझ बढी हुँदै आयो र मलाई अंम ठीक छ . राम्रो येस्तो ठौमा गरे सबैले माया पनि गर्नुहुन्छ सबैले त्यो किसिम्को बातावरणमा काम गर्दा आफुले आफुइलाई आत्मसन्तुस्ती पनि लाग्छ.

 मैले एकदमै पोस्ट्मा बसेर म्अलाई काम गर्ने इछ्या पनि छैन तेसो त्यस्तो म सँग क्वलिफिकेसन पनि छैन होला मैले र मैले उनुहरुको पछी ल्अगेर काम गर्दा आरामै र आनन्दै पनि लगेकोछ खुशी नै लागेको छ अनी एही कार्येक्रमा हुँदा खेरी सब्नम म्यद्म्ले एक चोटि काठमाडौं अ रेणु राज भण्डारी डाक्टर रेणु राज भण्डारी को प्रोग्राम छ १४ दिन्को तालिम छ वा के सिन्धुपाल्च्वोक का जानुपर्छ जानुहुन्छ तपाईं भनेर सोध्नु भयो अनी हुन्चनी त भनेर मैले श्रीमान लाई सोधेको हुन्चनी त जाउ भन्नुभो मैले १४ दिन तेय्ता गएर तालिम लिये . सिन्धुपाल्चोक आए त्यस पछी काठमाडौंमा पनि अर्को प्रोग्राम थियो ३ दिन को त्या दसर्थ रङसाला अगाडिको कर्येक्रम् भयो त्यो कार्येक्रम्म पनि सब्नम मदम ले ३ दिन्को लागि जानु भन्नु भयो. अनी अहिले यहाँ पनि अरु यस्तै साधारण कार्येक्रमहरु यता-उता आफ्नो जिल्ला त्यो जिल्ला का छेउ-छाउका गाउ यता-उता जानु पर्दा पनि सँग- सँगै गैन्छ सब्नम मायाद्महरु, जुना मय्दम्हरु यिनिहरु सँगइ गैन्छ आफुले लेको अनुभब, आफुले गरेका तालिम

अ महिला हिन्सा बिरुधका कुर धेरै बोल्ल्न नस्केता पनि गाउका धेरै थोरैहरुलाई सुनाउन पाउदा खुशी लाग्छ .

अनी एही समुदाये पनि बेला मौकामा येस्तो कर्येक्रम्हरु लेर आउछु मैलेनै वहाँहरु लाई भनेर लेर आउछु यहाँ कम्से-कम बर्षमा १,२ वटा कर्येक्रम्हरु आफुनो समुदाये लाई समुदाएमा येस्तो हो भनेर चेतना मुलक कर्येक्रम्हरु,श्वासथे. सम्बन्धी कार्येक्र्म्हरु भयो त्यो कार्एक्रम उनिहरु सैडै सैयोजक गरेर लेर आइन्छ । लेर आउँदा खेरी सबै दिद्-बहिनिहरु आउछन भेलाहुन्छन भेला भएर सुन्दिन्छन खुशी ल् आग्छ. अैले अब गर्नेभनेको तेइ हो .

अहिले अब स्कुल्पढएको पनि छैन बच्चाहरु लग्भग सबै हुर्किए, सबै ठुला-ठुला भाई सके . सानो छोरा काँछो छोरा पनि राम्रो पढ्छ अहिले ठुलो छोरी को ब्या गरियो, ठुलो छोराको पनि ब्या भयो, कान्छी छोरीको पनि ब्या गरिदिए. सानो छोरा र म मात्रै छौ घरमा अहिले हा हा हा अरु सबै आफ्नो-आफ्नो ठौमा गैसके. सानो बाबु र म सानो बाबु १२ मा पढछ २ जना मात्र चौ घरमा र अहिलेको समय भनेको मेरो त्एसरिनै ब्एस्त हुन्छ अहिले .
अं त्येस् पछी यस् समुदाएमा मैले आमा समुह मैले यहाँ या समुदाएमा आमा समुहमा म् यहाँ को केरे यो समुदाएमा आएपची ल एउटा आमा समुह खोल्नुपर्छ भनेर सबैभन्दा यै गाउकाले मलाई त्एती तिरस्क्रित्त गरेको ल्यान्-त्यान गरेको है २०५२ साल ५३,५४,५५,५६ साल्मा यहाँ आमा समुहको दर्ता गरएर मलाई नै अधछे बनएके सबैले फलानोनै हुनुपर्छ, तिमीनै हुनुपर्छ भने ल ठिकै छ म सपै भन्दा ठुलो यहाँको आमा समुह भनेपचित सबै ठुलो म भन्दा ठुलि आमा पार्टीहरु पनि हुनुहुन्थियो . वहाँहरुले एसो भन्दाखेरी होइन तपाईंहरु हुनुपर्छ म अब तपाईंहरु भन्दा सानो उमेरको अब अरुपो म भन्दा स्यानो उमेरको म भन्दा ठुला पनि त धेरै छन्नी

सम्-समुदाएमा भन्दाखेरी होइन २ वटा अचेर जानेकै मान्छे हुनुपर्छ भन्दाखेरी मन मा मेरो आमालाई धेरै धन्यवाद दिये मैले . मलाई २ वटा अक्षर चाइनाउनु भयोर पो समुदाएले २ वटा अक्षर चिनेकै मान्छे हुनुपर्छ भन्ने शब्द सुन्न पाये । भनेर मैले धेरै खुशी लाग्यो, धेरै खुशी लाग्यो र मैले यहाँ समुदायेमा अझै पनि अबाट म अधचेमा छैन अधछे एक्जना आमालाई बनएकाछौ अधछे तर पनि वहाँ थापानाको मात्रा अध्छे सपै काम मैले गर्नुपर्छ आमा समुहमा । सबै येस्तो पऱ्यो ल नाज्निम आउ भन्नु, येस्तो पऱ्यो नज्मिन ल आउ भन्छन यता समुदायेमा दिदि-बहिनिहरु म्इलेर धेरै काम गरियो पैसा उठौने अलि-अली पैसा जमा सन्कलन गर्ने काम देखी लिएर येस्तो चेतनामुलक काम देखी लिएर एउटा सानो भावना पनि बनाएउ हाम्ले .

४-६ लाख रुपैया जम्मा गरेर धेरै बर्षा जम्मा गरेर सानोसानो भावना पनि बनाएउ यो सपै कुरा, यो सपै कुरा लाई यो समुदायेले मलाई नै बीस्वास् गरे मलाई इनै जिम्मा दिये अनी मैले मेरै उश बाट यो गर्न पौदा खेरी धेरै खुशी पनि लाग्दछ एसो हेर्दा खेरी हेर्दाखेरी अब अैले अंम एउटा दु:ख ल्आग्दो कुरा क् छ भन्दा खेरी हाम्रो समुदाये यो मुस्लिम समुदाये यो कास्की जिल्लाको गन्धकी अञ्चलको मुटु जस्तो ठाउँ भएरपनी यो समुदाएमा बसेर अझै पनि हाम्रो दिदि-बहिनी अजै पनि पढाईको महत्व भन्ने कुरा अझै पनि बरु फेसन बन्दै गएको महत्व भएपनी अझै अलिक पोस्ट्मा काम गर्नुपर्छ भन्ने अलिकती ठौमा गएर काम गर्नु पर्छ भन्ने छैन. के कुनै पनि सरकारी निकएमा अब अरु पहुछ नभएर होला या इच्या नभएर हो अलिकती सरकारी निकाएमा एकै जना छैनन् जबकी अब ४०,५० जना पुग्न लगिसके यो हाम्रो गाउमा पनि, सानो समुदाये बाट अब पढेका

ब्याच्लोर गर्ने हरु ४०,५० जना पुग्न लाइसक्दा पनि अलेसम्मा कसैले अब एस्तो गर्नु पर्छ भन्ने अलिकती अझै येस्तो गर्नुपर्छ भन्ने छैन .
मैले मेरो छोरा को विवाह गरे, छोरीको भने अलिक छिट्टै ब्या गर्नु पर्‍यो र गरे छोरीको पनि छोरा पछी ब्या गरे अ १२ पढे पछी छोराको ब्या गर्दिये छोरा बहिर दुबइ बसेर अब कमाइ पनि चहियो अब के गर्ने दुबइ गयो बाबु, बाबु ले ब्या गर्‍यो फेरी पद्धा-पद्दै को केटी लाई ब्या गरे पछीन मैले अब ठिकै छ अब पढेर त केही हुँदैन अब पढ्नुप अर्छ भनेर अहिले मैले मेरो बुहारी लाई ब्याच्लोर पनि क्लेअर गरये अब अहिले मास्टर्स गर्ने भन्दा भन्दै अब अहिले दुबइ छोरा भेतिमा गाको छ अहिले नानी, बुहारी उल्लाई पनि मास्टर्स गराउने इच्याछ । अहिले उस्ले दिपलोमा पनि क्लेअर गरी सानो छोरीले पनि क्लेअर गरी अब बाबु पढ्दै छ अब केइ बन्न नसके पनि पढेका छन पढ्न लाई अलि-अली पढेका छन सबैले अलि-अली देखसिखी गरेर पनि पढेका छन । त्यो पनि खुशीको कुरो हो हा हा हा र अब एउटा अ के भयो भन्दा खेरी एउटा घटना जस्तो भयो मेरो आफ्नो जिन्दगीमा . एउटा घटना त्यो अम लिखित्मा नगएपनी एउटा दिदि-बहिनी सँग शेर गर्ने कुरा मात्रै हो । त्यो चाँही मेरो एउटा पास्ट
अ कस्तो भन्दा खेरी मेरो स्यानो छोरी मेरो आफ्नै स्यानो छोरी अ १२ पद्दा-पद्दै १२ पद्यो अनी पद्ददा-पददै मेरो दिदीको नाती मेरो आफ्नो दिदी को छोरी को छोरा सँग उनिहरुले अब बल्जब्स्ती विवाह गरेर लगे विवाह गरेर लगेपची अ विवाह गरेर लगेको ७० साल्मा २०७० साल्मा अ ७२ साल्मा ब्या गरेर लगे ब्या ग्रेर लगेपची मैले लानी बितिकै अ ३ महिनाको पेरिओड् मा नै ३ महिना भित्रनै क् थाहा पाये भन्दा खेरी त्यो केटाको त्यो केटो अली अन्तै जस्ताइ अर्कै नेपाली जातको, सपना नेपाली भन्ने जातको केटी लाई २,३ बर्ष भाई सकेको रहेछ भहिर कोठालेर बसेको

राखेको भान्नु पऱ्योनी ब्या गरेर तर उनिहरु भित्र-भित्रै ब्या गरेर राखेको राइछ ।

अब यिनिहरुले किन ब्या गरेका रछ किन मेरो छोरीलाई लगेको त्यो पनि मेरो छोरीलाई जब्रजस्ती किन लागेका राइछँ भन्ने कुरा मैले बुझे किन भन्दा त्यो केटी लाई छोडेर आफ्नो जात्को केटी सँग बस्छ भनेर नेपाली जात्को केटी अब अंम जस्तो भएपनी अब हम्ले पो त्यो सानो ठुलो भन्दैनौ अब घरमा बुहारी ल्याउनेहारुले त त्यस्तो भन्ने भये अ त्ये लाई छाडेर यू सैङ बस्छ भन्ने हिसाबले येस्तो गरेर लागेका रहेछन ३ महिनाको अन्तराल्मा ब्या गर्ने बित्तिकै देखी त्यो केटो घरमा न आउने घरमा न आए पछी किन रइछ भनेर मैले तुरुन्त बुझे यता-उता बुज्दाखेरी केटाले त्यो केटी ब्या गरेर राखेको रहेछ। मैले मेरो छोरी लाई लिएर आए घरमा फर्काये लेर आएर मैले मेरो छोरीलाई ३ महिनामा फर्काएर लिएर आउने बित्तिकै तुरुन्तै मैले उस्लाई त्यो केटा लाई बहु-बिवहाँ मा उस गरिदिये केस हलिदिये। केस हलिदिएपची बहु-बिवहाँमा केस हल्देपची उस्लाई समातियो र समातेर जिपका लगियो लगेर किन बहु-बिवहाँ गरेको भन्दा खेरी त्यो केटा पत्तिको बाट हाम्रो गाउमा यो समुदायमा अहिले सम्मा ६०% भन्दा बद्ताले २-३ वटा गरेका छन आज सम्मा कसैको केस दर्ता भएको छैन . तिमी जान्ने पल्टेर तिमीले तिम्रो अ जिपर्कोमा हाल्ने भनेपची त्यो ६०% गरेका छैनन रत मैले गरेनित २-३ विवाह गर्नु हुन्न अथवा बहु-बिवहाँ त अपराध होनी, बहु-बिवहाँ गर्नु त्यो पनि ब्या गरेको,ब्या गर्ने बित्तिकै ब्या ग्अरेर लको लकै दिन देखी त्यो केटा अन्त छ भनेत- त्या केही कान्ढ छ केही छ । आखिरमा त्यो नेपानी जात्को केटी भएपनी, आखिरमा त्यो कसैको छोरी हो । उ पनित उ पनित त्यो केटा भनेर बसे पछीत त्यो तिमीहरुले-तिमिहरुले तेस्लाई नअप्नाउनु पनि त अपराध हो । कित यता

मेरो छोरीलाई झुक्याएर ब्या गर्नु अपराध हो, उता त्यो केटीलाई अर्को जातको भनेर नाप्नाउनु अपराध हो । भने पछीत तिमीहरुले अपराधै-अपराध गर्दैछौ । भनेपची म त्यो अपराधमा सामिल त हुन्न नित । मत जस्सरी पनि तिमीहरुलाई यो कानुनी प्रकृयामा लैजान्छु भने पछी उस्लाई समातियो, समातेर लगियो दिभोर्स गराइयो मेरो छोरी लाई अनी या धेरै जना मीटिङ बसे समाजमा मीटिङ बसे मीटिङ बसे पछी भनेकी- अहिल्ये यो गाउ बाट अैलेसम्मा एत्रो बर्ष मा ६०% पुरुषहरुले २ वटा विवाह गरेका छन । अहिले सम्मा कसैले लान सकेका छैनन र फलानिले लाई जिपकामा लई उस्ले भनेर मलाई धेरै मीटिङ बसेरै बोलाए माफि माग्नु पर्छ भनेर मीटिङमा बोलाये, बोलाएपची मैले के भने भन्दा खेरी- सधैं भरी कानुन आफ्नो हात्मा लिएर कहिले पनी हुँदैन । आज सम्मा कानुन आफ्नो हात्मा लिएर २,३ वटा विवाह गरेर, अब त्यो पहियो श्रीमती लाई एही समुदायेमा मिलाउने समाजमा तिमी शाहएर बस्नु पर्छ, अब त्यो त ल्याइहाल्योनी । तिम्ले कानुन्मा गएर न्याये पाउने होर भन्ने किसिम्ले अ हेपाइले तिमीहरुले आजसम्मा यहाँका महिला रुलाईहरु लाई राखेकाछौ । भने देखी यो पनित एउटा सबक हुन्चनी । तिम्रो छोरी माथि पनित पर्न सक्छ भोली । येस्तो कुरा आज गाउमा परेकोछ भनेछ, समुदायेमा परेछ भनेछ, चुप्लाग्छ । आज म् एरो छोरी माथि भयो भोली तिम्रो छोरी माथि पनित हुन्छनी, भनेदेखी आज एक्जनालाई लगेर राखिदियो, भोली अर्को जनालाई लगेर रखिदिये पछी बल्ल यो येस्तो खाल्को घटनाहरु घत्न छोड्छन । नत्र भनेत अहिले ६०% छ तपाईंको अर्को-अर्को बर्षत बढ-घट्दै जाने होर अपराध, अपराधअत बढदै पोजान्छनित । य्प ६०% भकोत अहिले सम्मा अहिले सम्मा यहाँका दिदि-बहिनी उजुरु नहाल्नाले ६०% पुगेको हो । भने पछीत हाम्रो कम्जोरी होनित ६०% पुऱ्याउनुत, भनेर मैले एत्रो समाजमा जबकी पुरुशहरु मात्रै

बसेका थिए । छोरा मान्छेहरु मात्रै बसेका थिए , मलाई बोलाएर के माफि माग्नुको लागि मात्रै । ल हेर्नुहै मैले माफि मग्दिन, म मैले गरेको काम गलत पनि होइन, म माफि पनि माग्दिन । त्यो केटीलाई ल्याएर भित्र्याउनु पनि पर्छ । मेरो छोरी मात्रै होइन त्यो पनि कसैको छोरी हो । त्यो केटीलाई नेपाली जात्को केटी भनेर तेय्स्लाई राखेको केटी लाई त्एसरी अ बहिर-बाहिरै रखेर त्येसरी छोडाउन, ह्यान्-त्यान गराउन पाइन्दैन त्यस लाई भित्र्याउनु पर्छ । भन्ने किसिम्को दबाब गरे पछी मैले त्यो केटी लाई गएर तिमी ३ बर्ष सम्म कोठा लिएर अन्त-अन्तै किन बसेको जब केटा येई बस्दैन भने, तिमी घर जाउ बस तिमी त्यो सँगै बस तिमी उस्को श्रीमती हो ब्या दर्ता धरी गरी सकेका रहेछ्न येत्रो गर्ने प्रोसेस गर्ने के भनेत तिमी त्एस्को दुलही हौ, भने ति मी त्य्स्को घरमा गएर बसन भनेर मैले त्यो केटी लाई धरी त्एती गएर उस्कै घरमा यै हाम्ले त्यो केटीको आमा पनि सब्नम म्यदम को त्यो अफिस मा इन्सेक अफिसमा गएर उजुरी हालिन । हली सके पछी सबै जना गएर त्यो केटी लाई हाम्ले लेर आएर त्यो केटाको घरमा हुलिदिएउ । अहिले छोरा पक्ष आनन्द सँग बसेको छ । मेरी छोरीको पनि दिवेओर्के हुने बित्तिकै अर्को ठौमा ब्या भयो । राम्रो छ, पढेको छ, दिपलोमा क्लेअर छ । के रे जब गर्छ । के त्यो २,३ जनाले एउटै सँग जिन्दगी बिगारएर बस्नु पर्छ भन्ने पनि छैन । मेरो सोचार्ले, मेरो सोचैले, उस्को पनित राम्रो भयोनित आखिरमा । अब समाजमा प् अनित त्येत्रो समाज ब्स्या थियो, त्यो भन्दा खेरी मैले भन्दिये कि २ विवाह गर्नु त्येसरि २ विवाह गर्नु, यहाँ १,२ राख्ने अर्को थाउमा कोता लिएर १,२ राख्ने त्यो प्रक्रिती समाजमा धेरै छ अझै पनि न्याये गराउन बाँकी छ । अझै पनि यो कुरा न्युन गराउन लाइत धेरै संधर्स गर्न पर्छ । यहाँ मैले मात्रा त सक्दिन तर मैले त्यो समुदायेमा गएर भन्दिएको ६०% तिमीहरुले हो, हामीले हो ।

नगरेर हिजो कारबाही नगरनाले पुगेको हो । भने देखी त्या सपै पिल्चिएर, रोएर बस्नु पर्ने अवस्था आज आउनेथिएन होला । भोली ६० को ६५,७०,७५% पुग्दै जाला सबैको घरमा यो घट्ना घट्ला भनेधिखी एल लाई न्युनिकरण गर्नको लाही आज मैले यो एक जना लाई लगेर थुनए । भोली अर्कोले बदमाशी गर्छ अर्कोलाई लगेर थुनाउ । तिम्रो घरमा पर्छ तिमीहरु पनि आउ निस्क गर यो यो गलत लाई गलत भन तब पो सुद्ग्रिन्छ भनेर मैले माफि माग्नुको सत्टा उनिहरुलाई धम्क्यएर आए । हेहेहे त्यो समाजमा गएर है तेस्पची जे होस राम्रोइ भयो । सबै कुरा राम्रो गरे,राम्रो भयो अ त्यो एउटा घट्ना प्अनी त्यो चाँही घट्नाले पनि धेरै नै यो समाजमा धेरैनै इम्प्रेस गरेको छ के । धेरै अ गल्ल्ती-गल्ल्ती गरे भने त एक्जना आईमाईले पनि आएर थर्काउन सक्दोरहेछ, आएर गल्ल्ती लाई गल्ल्ती नै हो भन्न त सक्दोरहेछ । भनेर अलिकती महसुस पनि भकोछ । अनी म्ऐले त्यों चाँही आफ्नो घर बाट सुरु भयता पनि, येस्तो घटनाहरु गाउमा पर्दा पनि का जानु पर्छ, के गर्न्नु पर्छ भनेर हिडियो । हिद्द खेरी अब क् ए पनि भयो भन्दा खेरी अब एउटै एउटै समुदायेमा काम गर्दा खेरी कस्तो पनि हुदो रहेछ - २ पछे हुन्चन नित मान्छेहरुत एउटा गलत गर्ने पछे भने, एुताले त्यो पिडाक र पीडित २ थरी हुने भये । पीडित को पचेमा लगेर हिड्यो, पिडाक पछे का ले त ए हाम्रो लागि हाम्रो बिरुधमा हिंड्यो भनेर अब त्यो किसिम्को पाटो पनि आयो । धेरै कुरामा धेरै अ धेरै पल्ट धेरै किसिम्को भनुम्न ए फलानोले त फलानी लाई बोकेर हिंडेको त्ये लाई किन जिपर्कोमा लाको, त्ये लाई किन कानुनी अदालतमा लको भनेर तेस्ता किसिमको कती जडपहरु भए कती कुराहरु आए , तर पछी-पची अ पछी-पची सबै क्उराहरु न्युन हुँदै-हुँदै हैन अब गलत त गलत आखिर साबित भएरै छोड्छ गलत-गलत कुरा त आखिर जसरी पनि साबित भाई हाल्छ ।

अनी उनिहरु लाई आँफै गलतको एहसास हुन्छ अनी बोल्न आउछन अनी गर्दा-गर्दै, गर्दा-गर्दै समान्ये हुँदै-हुँदै, हुँदा-हुँदै गछ । अब यहाँ पनि त्यै हो अहिले केही भयो भने येस्तो भछ दिदी येस्तो भयो जाम्न का जाने ? भन्ने आउछन अ अहिले त्यै हो अहिले खासै बिशेष काम केही नगरे पनि खुशी लाग्छ यता-उता हा हा हा उनुहरुको काम्मा हिंड्न पाउदा पनि खुशी लाग्छ । अ अब मेरो जीवन त येहि हो । अब आज सम्म खासै हा हा हा भन्नु पर्दा खेरी अब एउटा मुस्लिम समुदायेमा अली कती, अझै पनि शिक्षा को अ शिक्षा लाई अलिकती हल्का रुपले लिन्छन । त्यैत यो समुदायेमा अझै पनि अलिकती चेतना मुलक कार्येक्रम्हरु ल्याउन अ अझै पनि इच्याछ छ, मेरो अब इच्याछ भन्नु पर्दा खेरी सबैलाई मैले अझै पनि, सबैलाई भन्न्छु पढाउनु, पढाउनु पर्छ बच्चाहरु अम सबैको घरमा गएर भन्छु कती जना बच्चाहरु लाइत झन स्कुल्मा लगेर आँफैले भर्ना गर्दिनी, अ उत वडा बाट सिफारिस ल्याइदिने होकी, यता-उता गर्दिने पनि गर्छु । गरेर कसरी हुन्छ उनुहरु लाई पढाउनु पर्छ भन्ने तिरनै प्रेरित गर्छु । यस समुदायेका मान्छेहरु लाई अब कैल्ले सम्म हुन्छ हा हा हा अझै पनि राम्रो स्थितिमा आउने समुदाये कहिले हो ,कहिले थाहा छैन थारा इच्च्या छ के अलिकती अ जे होस् अलिकती पावर, अलिकती केही सैस्था-निकायेहरुमा यस समुदाये को पनि केही होस, पहुछ भन्ने इच्च्या त छ अब हा हा हा

प्रश्नकर्ता- दिदी तपाईंले येत्रो गरी रहनु भएकोछ, एसैलेनै समाजमा तपाईंको समाजमा,समुदाएमा परिवर्तनहरु ल्याएका छन । तपाईं स्कुल जानु भयो तेसैले परिवर्तन आयो, तपाईंका हरेक-हरेक पाइलालेनै समुदायेमा परिवर्तन ल्यायो । तपाईंले अब सबै कुरात हामीलाई धेरै भनिसक्नुभो, तर पनि अलि-अली प्रश्न गर्न चाहन्छु । अ दिदी मलाई चै अलिक जान मन्लाको कुरा

चै अ तपाईं मग्रश गएर पढ्नु भको थियोकी नाइ? अली त्येस्को बारेमा पनि अलिक बाटइदिनुस्न हम्लाई ।

नज्बुन दिदी- का गएर रे मद्रासा गएर पढेकोत छैन तर पनि ईस्लामिक पढाई पनि मैले सबै पढेकोछु ।

प्रश्नकर्ता- ए मम मतलब का बाट, कसरी पढेनु भयो ?

नज्बुन दिदी- हुनु हुन्त्यो मेरो बाबा पढेको हुनुहुन्त्यो ईस्लामिक पढाईमा पूर्ण हुनुहुन्त्यो . र मैले आफ्नै बाबा सँग पढेको ईस्लामिक, उर्दु, अर्बिक पनि पढे मैले बाबा सँगै पढे . र मद्रासा पनि अब पढदै पढेन भन्न त मिलेन अलि-अली अ बाबा सँगै धेरै कुरा सिक्ने जान्ने कुराहरु बाबा सँग पढेर सानो मा अहिलेत होइन सानो मा मद्रसामा मैले तह क्लास जस्तो हुन्छ त्यहाँ ५ सम्म मैले पढे । तर सानै हुँदा खेरी म त्यती बेला नेपाली को लग्-भग ५ कक्षा पढ्न्ने बेला सम्म मैले पढे .

प्रश्नकर्ता- अनी दिदी त्या समुदायेमा चै मद्रसा पढौने चलन मदर्सा पढौने चलनहरु चै छ कि छैन ? कस्तो छ ?

नज्बुन दिदी- मद्र्सा पढौने चलन छ मदर्सा त पढाउने चलन छ्न अ या त्यै मौला ईस्लामिक समुदायिक बिद्यालये भन्ने जुन बिद्यालये छ त्यो बिद्यालये बिहान्-बेलुकिलाई मदर्सा हो अ दिउसो लाई अ सरकारी स्कुल हो बिहान्-बेलुका लाई मद्राशा हो अ दिउसो लाई अ सरकारी स्कुल हो । बिहान्-बेलुका त्यहाँ तर यही समुदायेका मान्छेहरुले घर-घर बाट अल्लि-अल्ली पैसा उठाएर अम मौल्बी भन्छन, मौल्बी लाई रखेर पढाउछन् । अनी अब यै क्रम्मा पनि हाम्रो आमा समुह बाट के गर्येउ भन्दाखेरी अ महिला नै मौल्बी पनि महिलानै ल्याएर पनि हम्ले ३,४ बर्ष राख्येउ तर अब अलिकती आर्थिक स्थितिले १ बर्ष, २ बर्ष जती भयो छुटेको त्यो चाँही महिला मौल्बी लाई राख्न छोडेको । अ हाम्ले या हाम्रो आमा समुह, स्पेना

भन्छ हाम्ले- स्पेना को तर्फ बाट एक जना महिला पढेको अब मौल्बी सम्म तह पढेको उता जनकपुर, बाट ल्याएका थियो । जनकपुर बाट आलिमा भन्छौ, आलिमा लाई ल्याएर या अ यहाँ महोला दिदि-बहिनी, ठुल्-ठुला पनि पढ्न चहे देखी त्यो खसै किसिम्को मप्रसा भनेपची चै खसै किसिम्को सर्तिफिकेट पाउने त्येस्तो पदाइ त्येस्मा हुँदैन । एउटा आफुलाई, आफ्नो दैनिक जीवनमा अ चहिने चिजहरुको मात्रै पढाई हुन्छ क्या तेस्मा । त्यो किसिम्को ज्ञान, त्यो किसिम्को पढाईको लागि हाम्ले चुत्तै राखेका थियौ अ २,५-६ बर्ष पढौनुभो वहाँले । अहिले २ बर्ष जती भयो हम्ले आँफै नसकेर अह वा लाई चुताएका चौ । अहिले अलि-अली सान्-साना बच्चाहरु मात्र पढछ्न मदर्शामा, अली धेरै साना बच्चाहरु ।

प्रश्नकर्ता - दिदिको अनी केरे अब दिदित एस.एल.सी सक्काएर तेस पछी क्याम्पस, कलेज त्यै नजिकैमा कलेज पनि जानुभो भन्नु भयो, क्लेजका केही च्एन्हरु, रमैला पलहरु पनिछ्न भने भन्नुस्न । तपाईंको साथीहरु को बारे, तपाईंको साथीहरु अहिले भेत्घात हुन्छ कि हुँदैन ?

हामी पढदा खेरी धेरै रमाइलो भयोनी ४५,४६ सालको आन्दोलनमा पढियो कस्तो रमाइलो भएर ढुङ्गा हानहान, इट्टा हानाहान सबै गरेकोनी हा हा हा ।

प्रश्नकर्ता- सबै गरियो त्एसो भए।

नज्बुन दिदी- सबै गरेकोनी हामी हुँदा खेरी ४५,४६ साल्मा पढ्दा खेरी प्रिथिबी नारयेन् कलेजमा पढदाखेरी । अब अहिले वहाँ दिवाँघत् हुनु भयो रबिन्द्र अधिकारी,मानानीये रबिन्द्र अधिकारी हुनुहुन्थियो वहाँ पनि हाम्राइ क्लास को हुनु हुन्त्यो । हामी सँगै एउटै क्लासका थियौ त्एती खेरा त रमाइलो कस्तो भयो भनी खेरी हाम्लाई राजनीति, कुट्नैतिक् थाहा थिएन । पढेर राजनीति गर्या होइन तर क्लासमा, क्लास हुने बित्तिकै ल-ल वा भाषान गर्ने

म्याम्ले भन्नुहुन्त्यो अनी एक्जन नेता निस्कियो भाषान गर्ने । क्लास नै हुन नदिने दौरायो चौर्तिर अनी भाषान सुन्यो, बुझ्ने होइन त्एतिकै ताली बजायो अब प्रहरीले यता बाट ढुङ्गा हान्यो दौदि-दौदी आयो गर्तिम । हा हा हा हम्लेत त्या आन्दोल्न्को बेला पढेको भएर त्यो आन्दोलन मा सम्मिलित भयेउ । ४५,४६ साल्को आन्दोलन मा हामी प्रिथिबी नारायण क्याम्पस पढ्दा खेरीको बेलामा साथीहरु पढथे र रमाइलो पनि हुन्त्यो । धेरै साथीहरु थिए, अब एउटै कच्यामा २००-२५० जना पढ्थियौ । अब अहिलेपो सबै +२ भएर धेरै जना यता-उता कालेजमा भये त्एती खेरा त अम लग्-भग भन्ने हो भने अब यता पश्चिमाञ्चल चेत्रका जम्मै प्रिथिबी नायण क्याम्पस मा पढन आउथे नित । त्यो कारण्ले एउटै क्याम्पसमा हाम्रो २०० जनाको क्लास हुन्त्यो त्यै भएर धेरै साथीहरु लाई सबैले इन्दिविदुअल चिन्ने मौका नपाएपनी रमाइलो , फ्हेरी रमाइलो हुन्त्यो ।

प्रश्नकर्ता- रमाइलो पलहरु रहेचछन दिदी सित अनी, आन्दोलन हुँदै यता-उता पनि तपाईंले देख्न पाउनु भो ।

गऱ्यो, देख्यो, गरियो । हा हा हा अब बुझ्दै नबुझी ढुङ्गा, ढुङ्गाले पनि हानियो कल्लाई हो कल्लाई हा हा हा ।

प्रश्ननकर्ता- तपाईंको तेति खेरा चाँही, तेती क्हेराको बेरा चै मुस्लिम मुद्दाहरु चाँही कतिको उठ्थे कि उथदैन थे ? तपाईंलाई थाहा भये अनुसार या ६२,६३ को जन आन्दोलनमा नै मुस्लिमी मुद्दाहरु कती उठेको त्येहा बाट त्येस्तो केही छ भने पनि बताउनुस्न ।

नज्बुन दिदी- कस्तो रे कस्तो रे बुझेन ?

प्रश्नकर्ता- अब आन्दोलन भयो देख्नु भयो भन्नु भोनित ४५,४६ साल्को आन्दोलन त्य्तिखेरा चै अ मुस्लिम मुद्दाहरु कत्ती उठेक थिए तपाईं लाई त्एस्को बारे केही थाहा चभने अनी ६२,६३ को जन आन्दोलन मा पनि

मुद्दाहरु कस्ता-कस्ता थिए भन्ने कुराहरु तपाईंलाई थाछ भने तेस्को बारेमा बाटइदिनुस् ।

नज्बुन दिदी- मुस्लिम्का बारेका मुद्दाहरु

प्रश्नकर्ता- हजुर, हजुर

नज्बुन दिदी- ए मुस्लिम्का मुदाहरु अब जस्तै तेतिखेरा त मैले भनिहाले त्येति खेरा ४४,४५ तिर साल्को उमेरमा त्यती एकदमऐ गहिरिएर बुझेर पनी गएका थिएनौ गैदिएपनी ज्ञान छैन । त्यतिखेरा खसै मुस्लिम्हरु त कोइ कालेजमा थिगा पनि थिएनन । म् एय्टा थिए मुस्लिम मुद्द बारे त्यती थाहा पनि थिएन । र ल राजनैतीक मुद्दाहरु । अब जस्तै घरआएसी मुद्दा त्यो या दिन्-दिनै हुन्छ, त्यो चुतै कुरा । तर राज्नतिक मुद्दाहरुको बारेमा त्यती थाहा भएन । ६२,६३ साल तिर पनि अ अब यहाँ कास्की जिल्ला बाट खसै त्येस्तो उल्लेखनिये खल्को समाबिसी हुने, समावेसिमा उथ्ने राजनैतीका मुस्लिम्को तर्फ बाट पनि अब अ गरेर समावेसिमा जानेहारु त्यस्ता त यिनी, यिनिहरु त थिए तर खास त्यो एम अब स्मरणिय घटना चै कै घतेको थिएन ।

प्रश्नकर्ता- ६२,६३ को जन आन्दोलनमा हजुर शाहअभागो हुनु भयो ?

अह अह ६२,६३ साल्मा त म थिएन आन्दोलनमा थिएन । त्यो कलेजमा हो ।

प्रश्नकर्ता- ए ए

नज्बुन दिदी- अब आन्दोल्न्मा थिएन भन्ने हो भने ६२,६३ साल कसरी आन्दोलनमा गयौ भन्दा खेरी मत ६१ साल बाट यै मान्व अधिकार संरक्षण सन्जालमा काम गरे नित । काम गरेपची यो ६२,६३ सालमा अब मुस्लिम मुद्दाहरु लिएरत अब कुनै काम भएन तर पनि त्यो- त्यो अवस्थामा कतै केही घटना केही भएको बेला जस्तै- अब त्यती खेरा उमा वर्बा म्यादम

हुनुहुन्त्यो ल आज एस्तो छ है एस्तो थाउमा जाउ भन्ने, एस्तो किसिम्ले अब अ सान्ती मौन धरान भन्ने मौन र्यालिहरुमा भये यता-उता भयो, येस्तोमा तिम्रो समुदाएको अब १० जना, १५ जाना महिला दिदि-बहिनीहरु आउनु पर्‍यो जम्मा हुनु पर्‍यो । जस्तै काइ अब एउटा उधारणा मनाउ त्यती खेराको ठयाक्कै यै उधारणा नभने पनि अब जस्तै अस्ती भखर्को अ निर्मला हत्या कान्डको जस्तै र्यालोहरु यता-उता हिद्दाखेरी आफ्नु समुदाएको दिदि-बहिनिहरु लेर आउनु पर्‍यो भनेर मलाई भन्नु हुन्त्यो । र मैले यता बाट १० जन १५ जना अ एउटा समुदाएको उपस्थिती जस्तो बनाउनको लागि पनि मैले वा हरु लेर जान्थी । त्यो किसिमले, त्यो किसिम्ले राज्नतिक क्षेत्रमा अथवा त्येति खेराको आन्दोलनमा पनि सम्मिलित त भएको हो । अ समुदाएकै नेत्रित्व गरेर समुदाएकै तर्फ बाट समुदाएकै दिदि-बहिनि लिएर अब येस्तो कुनै घत्ना घतेको थौमा त्यसो गरेर यहाँका दिदि-बहिनिको प्रति-निधित्व गराउनी त्यस्तो त गरिएको छ है । ६२,६३ साल्को आन्दोलनम्स्स भनेर त्यसरी ठयाक्कै यै आन्दोलनमा। यै घटना, यै मुस्लिम मुद्दा उठेको भन्ने कुरा ठक्कै यै चै भन्ने येस्तो भयेन या ।

प्रश्नकर्ता- अहिले या सम्भ-स्थानिये तथा फेड्रल स्टेटहरु मा चै कत्तिको शाहअभागीता छ ? मुस्लिम समुदएकै ?

नज्बुन दिदी- स्थानइये केमा ?

प्रश्नकर्ता- स्थानइएमा चि शाहअभागीता तहमा यो जुन चै गन्धकी प्रोव्हिन्स भान्नु यच उन्चनी त्यस्मा चि कत्ती छ ? सोधेको ।

नज्बुन दिदी- अ स्थानइये तहमा खसै धेरै, खसै त्यती यती उल्लेखनिये चाँही छैन शाहअभागी । त्यती उल्लेखनिय चाँही छैन अहिले अ एस समुदाएलाई अब कहिले काही चि कुनै-कुनै कार्एक्रम्मा शाहअभागीता गराउनु

हुन्छ, बोलाउनु हुन्छ । अब यहाँकाहरुले आँफै जाने कुरा भयेन अब वहाँहरुले यो ल् यो कार्एक्रम छ आउनु भान्नु भो भने कहिले-काही हुन्छ नत्र भने खसै त्यती उल्लेखनिये चाँही शाहअभागीता चाँही गराउनु हुन्न । यो समुदाये स्तर्मा पनि, के रे स्थानइये स्थर्मा पनि, राज्नतिक यता-उता स्थर्मा पनि अब भान्नु पर्दा खेरी अब अझै, अझै पनि यो समुदाए े पिछदिएको छ क्या । अझै पनि धेरै समुदाएले धेरै कार्एक्रम्हरु, धेरै स्थानइये निकाएहरुमा सम्झन पनि बिरलै हुन्छ के ही ही ही ।

प्रश्नकर्ता- तपाईंले जुन आमा समुह गठन् गरेर अनी त्यानेर, जुन के रे अरु-अरु काम भान्नु भयोनी ?

नज्बुन दिदी- हजुर, हजुर ..

प्रश्नकर्ता- त्यस्को कुनै काम्छ भने त्यस्को बारेमा केही बाताइदिनुस्न । जुन तपाईंले नेत्रित्व गरेर उर्जा प्रदान गर्नु भएको काम त्यस्को बारेमा बाताइदिनुस्न ।

नज्बुन दिदी- हा हा हा या आमा समुह गठन् गरेर काम भन्नले पनि अब यै का समुदाय भित्रका त्यै सिमित हुने काम भएकाले अब आमा समुह गठन् गरे पछी हम्ले खासै काम के गर्यौ मैले, मैले भन्दा पनि आमा समुहले भन्दा खेरी अब वडा बाट, नगर पालिका बाट अलि-अली अनुदान आएको, केरे अनुदान भन्दा पनि कार्एक्रम भनेर छुट्याएको रकम हामीले अम त्यो समुदाय गरेर लिएर आएर अब कुनै साल यहाँका दिदि=बहिनिहरु लाई कुनै साल कार्यक्रम गर्दा, गर्दा अब अहिले अम अहिले २०,२५ जना महिलाहरु ल्अै लिएर तालिम अ पूर्ण रुप्ले सिलायर १-१ मसिन सहित् उनुहरुलाई दीएर, पूर्ण रुप्ले त्यो किसिम्को कोइले तेस्माव रोज्गारी लिने गरेका छन । कसैले अब आफ्नो घरमा आको काम पनि गर्न सकेका छ । दिदि-बहिनिहरुले होइन यहाँका नानीहरुले, दिदि-बहिनी भन्दा पनि अलिकती

कमै उमेर्का धेरै जनाले स्कुल्छोडेर बसेका बहिनिहरु छन । उनुहरुका लागि के गर्ने अब घरमा बुढा बिदेशमा, घरमा एतिकै बसी राख्ने बेरोज्गार महिलाहरु धेरै छन । हाम्रो त या बेस्सरी छन बेरोजगार्हरु । पढाई चाडने ब्या गर्ने बच्चा भयो अनी एत्तिकै घरमा बसिराख्नी, बुदाले जती कमाएर ल्याउछ त्यस्मै खानि, त्यस्मै त्यो भन्दा माथिको दुनियाँइ देखेका छैनन । उनुहरु ल्अै बेल्ला-बेला मा हामीले यै आमा समुहमा बिलाउछौ उनिहरुलाई कहिले के अक्षर बनाउन सिकाउछौ, कहिले सिलाई-बुनाइ सिकाउछौ, कहिले बुनै गर्न सिकाउछौ । बुवा-आमा सँग कहिले यिनिहरुलाई कती जनालेत हाम्रो पढने भनेका, कती था नभएको लाई पढाई पनि दियौ । केही महिना २ महिना, ३ महिना कोर्स राखेर पनि पढाई दियौ । अहिले भन्न्दा ८-१० बर्ष पहिलाको कुरा,कोर्स राखेरै पढाई दियौ अनौपक्षरिक शिक्षा बाट अम शिक्षा को त्यो किसिम्को कोर्स ल्याएरै पनि पढायौ । पढाई पनि गर्दिम अनी त्यस्तो किसिम्को कामहरु पनि गर्छौ । समुदाय भन्दा बहिर एकदम ठुलो काम त केही गर्न सकेका छैनउ । यै का दिदि-बहिनी लाई अलि-अली एसो गर उसो गर भन्ने उनिहरुलाई येस्तो काम चाँही गरौछौ हाम्रो आमा समुहले ।
प्रश्नकर्त- होइन दिदी त्यो सानो काम पनि ठुलो होनी त्यसोरी हेर्नु भन्दा पनि अनी तपाईंको मुस्लिम समुदयको अरु साथीहरु चै के-के गर्नु हुन्छ ?
नज्बुन दिदी- अनी के रे मुस्लिम समुदाय बाट चै अरु त्यस्तै अब अ महिला अधिकारको काम म चै अ कत्तिको लाग्नी भकोछ ? त्यस्को बारेमा अरु बाटइ दिनुहोस्न हम्लाई ।

हजुर एकदम अ म् का बाट महिला अधिकार कै लागि भनेर छुटै अब छुटै त्यस्तो किसिम्को काममा लाग्नेहारु भन्दा पनि जस्तै यै आमा समुह हाम्रो जुन आमा समुह भनेर लेखिएको छ, आमा समुह **स्थल्मा** महिला आमा समुह भनेर लेखिएको छ यस् बाट यस्मात अब साधारण सदस्यता हाम्रो

लग्-भग १५० जना चन, १५० जना जती छन तर त्यस मधेका २०-२५ जना महिलाहरु ह २०-२५ जना दिदि-बहिनिहरु यस्ता छन कि अब यै महिला अधिकारकर्मी हस्तै छन के । दिदि-बहिनिहरु कहि केही पर्‍यो भने तीन २०-२५ जना छन । तिनिहरुमा पनि कम्तिमा प्अनी १२-१५ जनात अ रेडि हुन्छन के । काहिजानलाई एस्तोछ भने पछी उनि महिलाकर्मी जस्तै हुन । अब कुनै संस्थागत्नै नभएपनी आ कुनै संस्थामै काम नगरेपनी उनिहरु पनि, मैले पनि यो जस्तै यो अब कर्येक्रम्रहरु संस्थागत कर्येक्रम् नभएपनी उनुहरुलाई मैले बेला-बेलामा उनिहरु पलो-पलो गरेर उनुहरुलाई मैले सिस्टर सब्नम म्यदमको कर्येक्रममा इन्बोल्ब, पस्तुत गराछु, उपस्थित गराउछु उनिहरु लाई पनि अब त्यो कर्येक्रम्रहरुमा, तालिमहरुमा यता-उता उन्लाई पनि पठाउछु मैले, उनुहरुलाई पनि पठाउछु त्यसैले येस्तो स्ट्यान्द् बाइ जस्तै अ १२-१५ जनात स्त्यन्द बाइ जस्तै छन । कही केही पर्‍यो भने घर भित्रै आउछन । अधिकारको काममा येस्तो छ है, फलनोलाई येस्तो पर्‍यो भने उनिहरु सबैजन दिदि-बहिनिहरु । अब यस्तै हो एकदम पढे लेखेका त छैनन तर पनि अगाडि बधनलाई उनी हरु खुशी हुन्छन के । काम गर्नमा येस्तो काम छ भने पनि अहिले त्यस्तो किसिम्ले महिला अधिकारकर्मी नै हुन अ एउटा पोस्त्नै नपाएर, काम लगरेपनी अहिले हामी २०-२५ जना र एक्दमै तत्पर १२-१५ जना चै तत्पर तयारनै भएर हिंड्ने खल्ल्का छन ।

सबै यै समुदायकै हुन यिनिहरु ।